

Codde en Van Beresteyn: 'weldadige hofjes'

In aanwezigheid van tweehonderd gasten complimenteerde burgemeester Jos Wienen op 20 december 2019 Wim Cerutti met zijn indrukwekkende oeuvre over de geschiedenis van Haarlem én in het bijzonder met zijn nieuwste pennevrucht.

Wienen: 'Het is een prachtig boek, met onverwachte details. Weer een echte Cerutti, die zijn onderwerp steeds in een breder kader plaatst. Het verhaal van Codde en Van Beresteyn verweeft hij met de geschiedenis van de stad, van katholiek Haarlem en van de andere hofjes.'

Haarlem chroniqueur Cerutti was aanvankelijk bang dat er niet genoeg materiaal was om de geschiedenis van beide hofjes te schetsen, want in vorige eeuwen is enorm veel archief verloren gegaan. Cerutti: 'Maar met extra speuren en puzzelen is er uiteindelijk toch heel veel boven water gekomen.'

De burgemeester hield een warm pleidooi voor kleinschalige woonvormen. 'In deze hectische tijd verlangen mensen naar beslotenheid en rust. De modern tijd dwingt niet tot grootschaligheid, integraal. We hebben juist

> V.l.n.r. Wim Cerutti, burgemeester Jos Wienen en regentes Marie-Victoire Bot.

woonvormen nodig waar mensen wonen, die elkaar kennen en naar elkaar omkijken.'

Cerutti's boek 'De weldadige hofjes van Pieter Janszoon Codde en Nicolaas van Beresteyn in Haarlem', is voor € 24,95 te koop in de boekhandel.

Twée hofjes werden één

In de schaduw van de Kathedrale Basiliek Sint Bavo ligt sinds 1969 een 'modern' hofje. Je ziet niet direct de rijke geschiedenis erachter. Echter, het nieuwbouwhofje Codde en Van Beresteyn is de opvolger van twee veel oudere hofjes.

> Het Hofje van Codde en Van Beresteyn.

Foto Michel Campfens

Het Hofje van Codde, in 1608 gesticht door de priester Pieter Codde, bevond zich in het hart van de stad, achter het klokhuis van de Grote Kerk. Het Hofje Van Beresteyn werd in 1688 gevestigd in de Lange Herenstraat. In 1872 werd Codde gesloopt vanwege uitbreiding van sociëteit Vereniging (nu Philharmonie) en herbouwd pal naast het Hofje Van Beresteyn.

In 1969 werden beide hofjes gesloopt omdat er een modern stationsplein moest komen. Dit betekende niet het einde van de hofjes want aan de voet van de Bavo

kwam één hofje met achttien woningen terug. De gemeente nam als vergoeding voor de sloop 80% van de bouw- en verhuiskosten voor zijn rekening.

Architect Nico van der Laan bedacht dat het ontwerp moest passen in de omgeving. Wie op een bepaald punt in de tuin staat, ziet dat de verhouding tussen de (liggende) huizen, het (zittende) regentenhuis en de (staande) kathedraal klopt. Het open karakter wordt geaccentueerd door de twee vrij brede toegangen met transparante hekken.

Als je in een rijtjeshuis woont, dan heb je het goed gedaan. Daar word je toch treurig van', zei een architect tijdens het symposium 'Vrij in verbondenheid'. Hij is bezig in Almere een hofje voor alle leeftijden te stichten. Twee drempels belemmeren echter de voortgang. Eén, in Nederland mag je zorg en wonen niet mengen. En twee, de grondprijs is veel te hoog. Dat moet veranderen

en wel snel. Want in 2040 is het aantal mantelzorgers gehalveerd terwijl een op de vier mensen zorg nodig heeft. Dus niks 'wie dan leeft, wie dan zorgt', actie is nú geboden. Ook pensioenfondsen kunnen er een 'steentje' aan bijdragen door wonen en zorg in natura uit te keren.

Willem Brand

Vloerrestauratie in Noblet

Een kleine ramp vond plaats in het Hofje van Noblet toen een oud en nu ongebruikt riool vlak onder de regentenkamer een warme damp naar boven uitwasemde.

> illustratie Anne Rose Oosterbaan

Regent Lucas Boreel: 'De damp van bijna veertig graden veroorzaakte blazen in de vloerverf. Na demontage van de vloer is het riool deugdelijk afgesloten en zijn de balken eronder deels vernieuwd. De teruggeplaatste vloer wordt

in het nieuwe jaar 'getamponneerd', met een natuurspons in drie verschillende kleuren verf op een onderlaag geschilderd. Gelukkig is het kostbare goudleerbehang niet beschadigd.'

Samen met jullie ga ik tot het uiterste om een afscheid vorm te geven waarin het levensverhaal een blijvende betekenis krijgt.

Sir
JAMIAN
Jasper Rudolf Martens
0633345282 | 24/7 bereikbaar
jasper@sirjamian.nl | www.sirjamian.nl

Vele levens is een rubriek waarin het levensverhaal van een hofbewoner wordt verteld. Deze keer in gesprek met conciërge Charlotte Schreuder.

'Ik help soms om de lucht te klaren'

Zo nu en dan stuurt Charlotte Schreuder, conciërge in Hofje Codde en Van Beresteyn, een hofjournaal rond met alle weetjes. Vaste prik daarop zijn de verjaardagen en de uitjes. Sinds 2001 woont zij in het centraal gelegen huisje, een prima plek om een oogje in het zeil te houden.

Haar jeugd was op de oorlogsjaren na zorgeloos. 'Mijn vader was leraar bij en later rector van het Montessori Lyceum, de eerste school in de wereld waar de methode Montessori ook toegepast werd op middelbare scholieren.' Charlotte: 'Ik herinner me dat Maria Montessori wel eens kwam kijken hoe het ging. Mijn schooljaren behoren tot mijn beste herinneringen. Ik heb er ook mijn talen redelijk vloeiend leren spreken.'

Kinderdorp in Zuid-Afrika

Na haar opleiding tot maatschappelijk werkster woonde en werkte ze 35 jaar in Zuid-Afrika in een soort SOS Kinderdorp, waar ruim honderd kinderen werden opgevangen. Later hielp ze als hoofd van de huishouding bij het opzetten van een christelijk conferentie-centrum. 'Als mensen behoefte hadden aan een gesprek konden ze een briefje in de gebedsdoos doen. Het was hard maar fijn werken en ik heb er veel geleerd.'

In 2001 kwam ze terug naar Nederland en werd huismeester via een vriendin die op het hofje thuiszorg bood. Charlotte: 'Ik ben een schakel tussen bewoners en regenten. Soms heeft iemand hulp nodig, praktisch of persoonlijk. Zo nu en dan help ik om de lucht te klaren en als het nodig is kan ik streng en duidelijk zijn.'

Harmonieuze groep

'Ik vind het een voorrecht om nieuwe bewoners op te vangen en naar hun verhalen te luisteren. Dat verrijkt mijn leven. Soms zijn die verhalen best gecompliceerd. Dan is het zaak dat je ze in het goede laatje opbergt en ze er op het goede moment uithaalt. Je hoort van andere huismeesters wel eens dat er gedoe is over iemand. Ik vind belangrijk dat iemand die nieuw is zich aansluit bij de groep en zich snel thuisvoelt. Je wilt een harmonieuze groep waarin de leden bezorgd zijn om elkaar. Dat er spontaan burenhulp wordt geboden.'

> Charlotte (links) en Hanna

Klussenboek

Als puber timmerde Charlotte eens een huisje in de tuin van een vriendinnetje. Charlotte: 'Zij gaf mij de spijkers aan, ik sloeg ze erin.' Die handigheid komt nu van pas, ze draait haar hand niet om voor eenvoudige klusjes als het vervangen van een lamp of het ophangen van een schilderij. De grotere en zwaardere klussen

laat ze over aan de klussers Arie en Hein. Charlotte verzamelt de vragen, zet ze in het klussenboek en deelt de opdrachten uit. Voor grote technische mankementen benadert ze het bestuur.

Al 35 jaar echtpaar in het Essenhofje

Vijfendertig jaar wonen ze in het hofje. Op 3 oktober vierden ze voor de bewoners hun 60-jarig huwelijk. Terwijl Annemie in de tuin onder een tentzeil – helaas regent het – de bewoners gezelschap houdt, zit Loet binnen op zijn praatstoel.

Annemie en Loet Visscher 60 jaar getrouwd

'De burgemeester beloofde over vijf jaar langs te komen, wel kregen we een bloemetje van de gemeente,' zegt Loet. Aan de muur hangt een ingelijste brief met de felicitaties van Maxima en Willem-Alexander. Loet: 'Zij was zestien, ik vierentwintig. Dat huwelijk houdt geen stand, zeiden ze. Nou, je ziet het.'

Actief ventje

Loet groeide op in de Vijfhoek. Het gezin Visscher woonde boven kruidenier Ho-

genboom in de Lange Bogaardstraat. Zijn vader was gevangenebewaarder op de Weteringschans in Amsterdam. 'Mijn eerste baantje, ik was veertien, was auto's wassen bij autobedrijf Hartog. Ik heb ook aan de pomp gestaan. Na een jaar vroeg stukadoorsbedrijf De Vries of ik niet bij hen wilde werken, omdat ik zo'n actief ventje was. Dat heb ik mijn hele leven gedaan. We hebben drie zoons, die zijn ook alle drie stukadoor. Aan hard werken ga je niet dood, wel van spanningen.'

Hese stem

'Ik heb heel wat huizen gestukadoord, soms ook voor nul centen. Dan was het: Loetje, kan je dit, Loetje kan je dat. Hier in huis is geen aannemer geweest, ook geen elektriciens. Ik heb ook bij veel artiesten gestukadoord. Bij Johan Heesters, Annie Woud en Jo Vincent. Bij de familie Vincent in Aerdenhout was ik aan het zingen op de galerij. Zij pakte dat op en wilde mij zangles geven. Moest ik voor de spiegel staan en haar nadoen. Ik moest 'r om lachen, maar ze was serieus. Je hebt een hele aparte stem, zei ze, daar moet je iets mee doen. Ik zei: ja, je kunt er cokes mee kloppen. Ik heb mijn hele leven een hese stem gehad. Ik heb er nog keelspoelingen voor gekregen.'

Wees tevreden

Nadat de kinderen het huis uit waren, is Annemie gaan werken. Vier jaar heeft ze achter de tap in café De Wandelbaar gestaan. Annemarie: 'Mijn kinderen en kleinkinderen wonen allemaal in de buurt, woensdag is het hier oma-dag in het hofje.' Loet: 'Annemarie en ik zijn tegenpolen. Ik zeg: laat toch gaan, zij is serieuzer. Omdat ik altijd optimistisch ben, zeggen ze over mij: Een optimist tot in zijn kist. Dan zeg ik: Wees tevreden met wat je hebt, treur niet om wat je niet hebt.'

Koop dat boek!

In dit boek toont Wim Cerutti zich een geweldige leraar geschiedenis. Heldere uiteenzettingen, een logische lijn en vooral een schat aan details zorgen voor veel leesplezier.

Niet als zijn eerdere boeken, is ook dit boek weer gebaseerd op uitgebreid speurwerk in allerlei archieven. Op grond van het archief van de familie Rothschild in Engeland ontfermt hij hoe het nou echt zat met de verkoop van vier aan Frans Hals toegeschreven schilderijen. Die verkoop deed in 1882 en 1885 veel stof opwaaien.

Dat de hofjesnotulen hierover ontbreken, riekt volgens Wim naar opzet. Dichterbij, en wel in de Grote Kerk, ontdekt hij de grafzerk van Nicolaas van Beresteyn, van zijn moeder en twee zussen en van zijn overgrootvader Cornelis.

Een aanrader voor alle Hofjeskrant-fans!

De laatste mannelijke Van Beresteijn

Meer dan vijftig jaar geleden moest advocaat Hugo van Beresteijn naar de rechtbank in Haarlem. Op de terugweg naar het station dacht hij: ik ga eens een kijkje nemen in het hofje in de Lange Herenstraat dat in een ver verleden door mijn familielid Nicolaas is gesticht.'

In de hal wordt hij te woord gestaan door de portierster die raar opkijkt. Iemand die zegt Van Beresteijn te heten, wil een kijkje in ons hofje nemen! 'Wendt u zich maar tot de regenten', zegt ze. Hugo druipt verbouwereerd af.

Het kan verkeren, want in 2019 bij de presentatie van Wim Cerutti's boek, wordt Hugo met alle egards ontvangen. Na afloop gaat hij samen met zijn echtgenote Nicoline en zijn achternicht Emerentia (Renske) van Beresteijn naar het hofje en het regentenhuis. Hier bewonderen ze vier schilderijen, die helaas kopieën zijn.

Vier Frans Halsen verkwanseld

Het hofje van Beresteijn bezat vier schilderijen, waarvan iedereen rond 1880 dacht dat deze door Frans Hals waren geschilderd. Twee grote portretten van de ouders van stichter Nicolaas, een portret van Emerentia (een zus van Nicolaas) en een groot familietafereel met de ouders van Nicolaas en hun zes kinderen. In 1882 verkochten de regenten het portret van Emerentia voor maar liefst 100.000 gulden aan barones Rothschild in Frankfurt. De drie andere werden drie jaar later voor 50.000 gulden aan het Louvre verkocht. De verkoop veroorzaakte een nationaal schandaal. Schilderijen van de grote meester waren aan het buitenland verkwanseld!. Gelukkig hadden de regenten kopieën laten maken en die hangen nog steeds in de regentenkamer. We weten nu dat twee van de verkochte schilderijen niet van Frans Hals waren, maar van de minder bekende schilder Pieter Soutman, familie van de Van Beresteijns.

Hugo, Nicoline en Emerentia nemen na hun bezoek aan het regentenhuis een kijkje in de woning van een van de hofdames. Bewoonster Anne: 'Van die portierster mocht u niet naar

> Renske en Hugo van Beresteijn voor de kopie van het familietafereel. Het origineel dateert uit ca. 1630.

binnen, maar hier mag u altijd terugkomen.' Bewoonster Carla: 'We zijn Nicolaas

eeuwig dankbaar'. De nog vieve, 93-jarige Hugo, ad rem: 'Ik zal 't doorgeven.'

What's in a Name?

Vroeger was precieze spelling van achternamen niet zo belangrijk. De naam Van Beresteijn komt in vele varianten voor, zoals Beeresteijn, Beresteijn en Beerenstein.

Soms werd een naam in dezelfde acte op twee manieren gespeld! Vanaf de negentiende eeuw kwam langzaam correct spellen in zwang. Cerutti geeft als voorbeeld, in 1918, de Van Beresteijnstraat. De nestor van de familie ontwaarde een 'n' teveel in de

nieuwe straatnaam: Beresteijn. Met één telefoontje aan de wethouder werd die geschrapt. Ook bij de burgerlijke stand ging het weleens mis. Zowel Hugo (geb. 1926) als Emerentia (geb. 1942) zijn ingeschreven als Van Beresteijn. Zij hebben dat nooit laten wijzigen in Van Beresteijn. Verwarrend allemaal!

Toerisme en de Haarlemse hofjes

Er is de laatste tijd veel te doen over de vraag of wij het toerisme naar Haarlem verder moeten bevorderen of juist niet. Er gaan stemmen op om de zogenaamde kwaliteitstoerist te koesteren, de cultureel geïnteresseerde, redelijk vermogende stadsbezoeker. Tegelijkertijd zou dan het massatoerisme van de veelal minder vermogende toerist, die met busladingen tegelijk vanuit Amsterdam in de Haarlemse binnenstad wordt gedumpt, ontmoedigd moeten worden.

Met name de publiek toegankelijke hofjes in de binnenstad ervaren de laatste jaren meer en meer overlast van grotere groepen, voornamelijk buitenlandse toeristen. Ze verstoren de rust en privacy van de bewoners en zijn nauwelijks bereid zich als gast in onze hofjes te gedragen. Het schijnt zelfs te zijn voorgekomen dat toeristen hofjeswoningen binnenliepen, in de veronderstelling dat men te maken had met een soort openluchtmuseum. De hofjesbewoners werden hierbij beschouwd als acteurs die hun rol als bewoner met verve speelden.

> Letterkundige Hofjestaart van jarige 'J.J. Cremer' (2017) Foto: Onno Hulshof

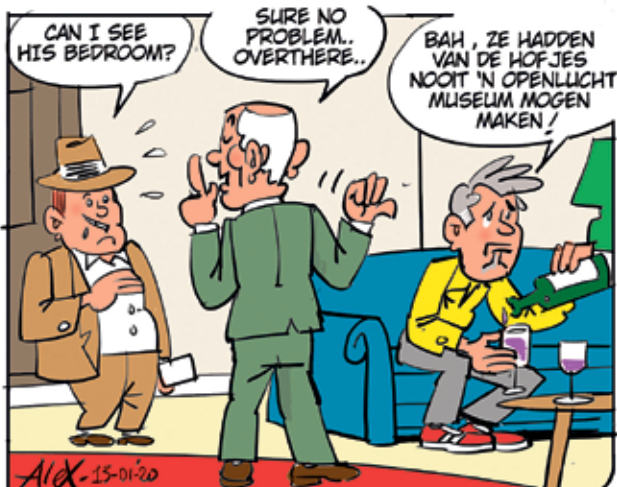
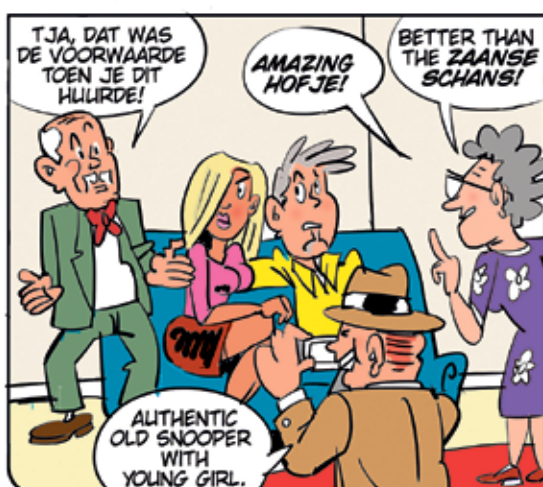
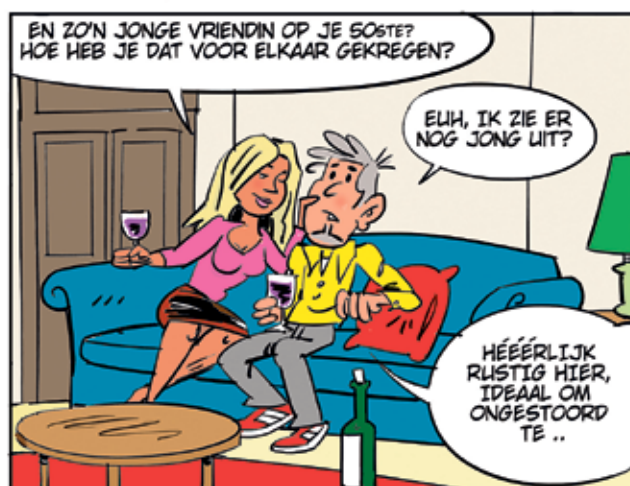
De gemeente Haarlem is een open discussie begonnen met een groot aantal belanghebbenden bij de toeristenindustrie: hotels, horeca, middenstand, musea, etc. Ook de bewoners van de binnenstad en de Haarlemse hofjes waren genodigd. Om een vruchtbare discussie te houden zijn betrouwbare cijfers nodig over aantallen toeristen, herkomst, bestedingspatroon, geregistreerde overlast etc. De komende tijd wordt hier extra aandacht aan besteed.

De Stichting Haarlemse Hofjes wil het hier in de voorjaarsvergadering van 2020 over hebben en de mogelijkheden bespreken om aan de overlast een halt toe te roepen. Het uitgangspunt daarbij is dat de publiek toegankelijke Haarlemse hofjes gastvrij en open willen blijven, maar dan wel de rust en privacy van bewoners gerespecteerd willen zien.

Ik wens u allen een gelukkig, gezond en goed nieuwjaar toe

Lieuwe Zoodma,

voorzitter Stichting Haarlemse Hofjes en bestuurder/regent van het Luthers Hofje

Hofje-boompje-buren: nieuwe woonvormen voor senioren

Stichting Codde en Van Beresteyn organiseert symposium

Stichting Hofje Codde en Van Beresteyn organiseerde op 19 november in het ABC Architectuurcentrum het symposium 'Vrij in verbondenheid'. De Hofjeskrant was erbij en ontmoette er architecten en initiatiefnemers van woongemeen-schappen, gerealiseerd of nog in oprichting.

In onze individualistische samenleving groeit de interesse voor wonen in groepsvorm, zoals we kennen van de hofjes. Je hebt dan wel je eigen woning en je privacy, maar hulp en gezelligheid zijn dichtbij. Belangrijk daarbij is een goed 'toelatingsbeleid', je aansluiten bij gelijkgestemden verhoogt de kans op woongroepsucces. De variatie is groot, zo is er

in Oosterbeek een vegetarische woongroep opgericht. Hieronder zes voorbeelden van groepswoonprojecten die laten zien hoe verschillend de invalshoek kan zijn. Drie ervan zijn gerealiseerd: Aquaradius, woongroep Oosterwold en Hof van Eland. Hofwijkje Almere, Akropolis en Bouwens Hofje nog niet.

> In het ABC Architectuurcentrum is t/m 15 maart 2020 de expositie 'Vitaal wonen' te zien. Bij de opening waren vier bewoonsters van Hofje In den Groenen Tuin aanwezig: Renske Straatsma, Kirsten Kabbe Ytterbo, Marianne Ritskes en Fien Rietdijk. Zij deden mee aan de Hofjesfilm, een van de vier filmpjes die er te zien zijn over woongemeenschappen voor senioren.

Aquaradius

In Hoofddorp wonen zo'n honderd mensen in Aquaradius, een opvallend slakkenhuisvormig gebouw met 57 koopappartementen van verschillend formaat.

De bewoners hebben gezamenlijk opdracht gegeven (CPO, collectief particulier opdrachtgeverschap) voor de bouw van dit moderne hofje, vol voorzieningen om comfortabel oud te kunnen worden. Als er eens wat is, zorgen ze voor elkaar. Trekker Aye Kampen: 'Iedereen die als collectief huisvesting wil realiseren kampt met drie knelpunten: een geschikte locatie, een redelijke grondprijs en geschikte mensen. Mijn vrouw Sonja en ik

hebben met ruim zeventig mensen, vooral stellen, gesproken om te inventariseren hoe zij de laatste fase van hun leven willen wonen. Met al die woonwensen in gedachte heeft de architect er een prachtig pand van weten te maken. Echter, door de crisis, pech met de aannemer die failliet ging en de strijd om een locatie was er een behoorlijke vertraging. Toen er uiteindelijk een overeenkomst met de gemeente lag voor de grond, kon er gebouwd worden.

Nog niet gerealiseerd Hofwijkje Almere

Uitgangspunt van het wijkje in Almere Haven is dat het een afspiegeling van de samenleving is en doelgroepen huist die normaal nauwelijks mengen: gezinnen, studenten en senioren.

Architect Peter van Assche ontwierp een wijkje van negentig woningen, waarin net als in een hofje niemand een eigen, omheinde tuin heeft. Je stapt dus uit je voor- of achterdeur direct de 'gemeenschappelijke ontmoetingsruimte' in. Er wordt al anderhalf jaar met de gemeente onderhandeld over de grondprijs, omdat de opdrachtgever een wooncoöperatie is, waar de (toekomstige) bewoners

lid van zijn. Dat houdt in dat je als bewoner aandeelhouder bent en geen eigenaar van je 'eigen' huis. Het vastgoed wordt hiermee onttrokken aan de markt. Niet de hoogste bidder krijgt een vrijgekomen woning, maar degene die door de wooncoöperatie gezien wordt als het best passend bij de andere bewoners. Zo wordt speculatie voorkomen en duurzame huisvesting tot in lengte van dagen gewaarborgd.

Hof van Eland

Ook een zelfbouwproject, en nog wel in de Jordaan, is het Hof van Eland. De gemeente was bereid de initiatiefnemers (alleen Amsterdamse gezinnen) een kavel te gunnen om hun eigen huis te kunnen bouwen.

Ze maakten een moderne equivalent van het Jordanees hofje. Er wonen zes stellen, waaronder de gezinnen van ontwikkelaar Niels Bon en architect Bastiaan Jongerius. Niels Bon: 'We doen niet aan ballotage. We hebben het liefst geen huisjes-melkers uit China,

Rusland of Dubai, dus dat is een soort stilzwijgende afspraak. Er wonen niet uitsluitend gezinnen met kinderen meer, maar ook een Duits homostel dat al achttien jaar in Amsterdam woont. Dat geeft weer de nodige schwing aan de gemeenschap'

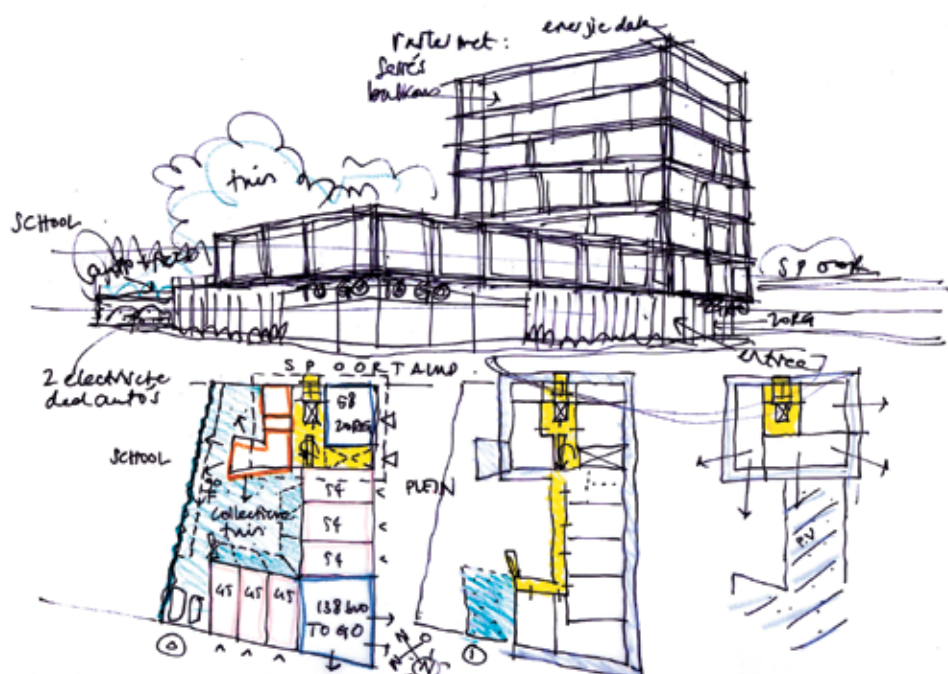
Akropolis

Nog niet gerealiseerd

De nota 'Pilots Wooncoöperaties' in Amsterdam was aanleiding voor de Vereniging Akropolis Amsterdam om woningen voor ouderen te realiseren met gezamenlijke voorzieningen.

Architect Anke Zeinstra ontwierp voor een braakliggend stuk terrein grenzend aan het spoor een gebouw omgeven door buitenruimtes en (geluids)serres. Een woonvorm met een gemeenschappelijke tuin, en een ontmoetingsruimte met plek voor dagbesteding en optredens. In de geluidszone van de trein ligt een geluidsstudio! Aan de straat

komt een ToGo-winkeltje waar je bijvoorbeeld kunt ontbijten en waar eerste levensbehoeften te koop zijn. In de 29 woningen van gemiddeld 52 vierkante meter is plek voor mensen met een beperkt inkomen (16) en voor middenhuur (13). Er is een energiedak, er zijn groene gevels en twee parkeerplekken voor elektrische deelauto's.

Woongroep Oosterwold

Een groep mensen die graag in Almere Oosterwold wilde gaan wonen, benaderden architecten Peter van Assche en Mathijs Cremers.

Zij hadden een grote lap grond maar weinig geld. In een honderd meter lang gebouw kwamen negen woningen van 160 vierkante meter. Bewoners mochten die zelf indelen. Dat leverde een rijke en bonte schakering van plattegronden en uiteindelijk woningen op. Peter van Assche: 'De gezamenlijkheid zat 'm

vooral in de gedeelde wens om op een andere manier te kunnen wonen, werken en leven. Het geheim achter het slagen is dat mensen het zelf mochten doen, ze hadden de vrijheid om hun huis te ontwerpen en af te bouwen. De beperking van het weglaten van het interieur werd een succes. We zijn nu nummer drie aan het maken.'

Nog niet gerealiseerd

Bouwens Hofje

> Michel, Loes, Nana, Yvonne en tante Nel willen er een prachtig woonproject van maken.

Nana Bouwens erfde een stuk grond in de vorm van een taart in de Vosmaerstraat. Haar idee is om op dat terrein een hofje 'in en voor de buurt' te maken.

Nana Bouwens: 'We willen een woongemeenschap met merendeels vaste huurders en deels tijdelijke bewoning. Er komen huurwoningen voor jonge en oudere senioren, waarbij mensen uit de buurt voorrang hebben.'

Laagdrempeligheid staat voorop. Er wordt gedacht aan ruimte voor samenzijn en ontspanning (eventueel met kook- en eetgelegenheden), maar ook aan een plek voor serviceverlening (b.v. verpleegkundige, advocaat, notaris en gemeente). Nana zou ook willen dat de buurt bij activiteiten betrokken wordt.

Nana Bouwens: 'We willen met een duurzame Haarlemse architect, de gemeente en mensen uit de buurt een stuurgroep oprichten. De bedoeling is dat mensen in hun eigen wijk kunnen blijven wonen, ook als ze kleiner willen wonen. Dichtbij vrienden, bekenden en buurtwinkels.'

Er komt ook een aantal roulerende woningen, voor mensen die door een verandering (scheiding of rouwverwerking) in een fase zijn beland waarbij de levenservaring van medebewoners steunend kan zijn.

Lucie Hofje revisited

In de zomer van 2013 dook in Haarlem de gevelsteen op van het Lucie Hofje, gedateerd 1875, gelegd door Lucie de Blaauw. Echter, volgens het Noord-Hollands Archief is er in Haarlem absoluut geen Lucie Hofje geweest. Maar waar komt die steen dan vandaan, uit een andere stad? Jaren geleden leidde dit mysterie tot een uitgebreide zoektocht, die helaas niet tot resultaat leidde (zie Haarlemse Hofjeskrant 21, januari 2014). We weten nog steeds niet of dat hofje ooit heeft bestaan.

Op het uitgebreide verhaal in de Hofjeskrant over de zoektocht naar het hofje en de familie, is nooit een reactie gekomen. Tot de redactie in november 2019 een foto ontving van de 17-jarige Chiem Hoftijzer. De eerstejaars modestudent struint op internet naar oude foto's. Hij is met name geïnteresseerd in CDV's (carte de visite): een foto van klein formaat, meestal op karton, gebruikt als visitekaartje. Een bekende Nederlandse carte de visite-fotograaf was Israël Kiek, aan wie het begrip kiekje te danken is.

Extravagante mode

Chiem heeft een paar honderd CDV's in zijn archief. De oudste dateren van het begin van de fotografie op papier (1860). Wat hem met name interesseert is de mode uit die tijd, die vooral voor de dames extravagant was. Wijde japonnen, waaiers en vele sieraden. Chiem, die een modeopleiding in Arnhem doet, kan er echt heel gelukkig van worden, zegt hij.

Visitekaartje

Op de aan de Haarlemse Hofjeskrant gestuurde foto (annex visitekaartje) zien we Anna Maria Louisa de Blaauw met haar twee kinderen: Emilie (op schoot) en Lucie. Ze was in 1863 getrouwd en ging met haar man inwonen bij haar rijke grootmoeder Lucia aan de Vijzelgracht in Amsterdam. Het stel krijgt twee dochters: Lucie (1864) en Emilie (1866). In 1873 verhuist het gezin De Blaauw naar Haarlem en gaat aan de Parklaan 84 wonen. Dat is niet ver van de achteruitgang van het Hofje van Noblet. In 1880 verhuizen ze naar de Brouwersgracht in Amsterdam.

Steen cadeau?

Lucie legde in 1875 op elfjarige leeftijd die mysterieuze eerste steen. Ze woonde toen in Haarlem, wellicht vond de steenlegging in Haarlem plaats. Uw redacteur begeeft zich nu op glad ijs, maar zou die steen niet een cadeau van haar rijke oma Lucia geweest kunnen zijn? Voor de kleine Lucie, die misschien vaak in

het vlakbij haar huis gelegen Hofje van Noblet speelde. Met die steen zou haar verknochtheid aan die plek en het daaraan gekoppelde idee 'met liefde om te kijken naar je medemens' in marmer gestalte krijgen.

Hoe dan ook, met de steenlegging trad Lucie in de voetsporen van haar moeder Anna, die op vierjarige leeftijd de eerste steen heeft gelegd voor de 'Nieuwen Schouwburg'. Iemand die de eerste steen legt is vaak een naamgenoot van de stichter of belangrijkste geldschieter. Anna's vader had in de Nieuwen Schouwburg 40.000 gulden geïnvesteerd.

Carin de Visser, die de steen aantrof in het pand Kleine Houtstraat 19-21, overhandigt de steen in 2013 aan Martin Busker van Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem

Anna Maria Louise de Blaauw met haar dochters Lucie (links) en Emilie (op schoot) in 1870

deWaterkoets
proeven & proosten op het water

HOFJESTOCHT VANAF HET WATER

Vaar en wandel met een Gilde Stadsgids langs diverse Haarlemse Hofjes. Het is ook mogelijk om het arrangement te combineren met een hofjespuzzeltocht. Met uw eigen groep van 5 tot 50 personen. Comfortabel varen in open of geheel overdekte en verwarmde boten. Zeer geschikt voor familiefeestjes of bedrijfsuitjes. Onze arrangementen zijn te combineren met diverse catering.

www.dewaterkoets.nl / info@dewaterkoets.nl / 023 - 525 98 22

Op zoek naar een superlocatie voor een bruiloft of familiefeest?

Informeer bij het Pannenkoeken Paradijs in het Reinaldapark

Reinaldapad 10, 2033 SX • Haarlem • Reserveren: 023 583 44 79
gerriewinterland@gmail.com • www.pannenkoekenparadijs haarlem.nl

Frans Loenenhofje een plek van plezier

Het Frans Loenenhofje voldeed volledig aan het thema van de Open Monumentendagen in september: Plekken van plezier. Er was een voorstelling van J.J. Cremer, met muziek en commedia dell'arte als ingrediënten.

Recht voor zijn raap waren de dialogen van 'In de Soete Suickerbol', een klucht naar een kinderboek uit 1936 van W.G. van de Hulst. Hoe hilarisch het plot. Regisseur René Retèl actualiseerde een eerdere toneelversie en schreef er Haarlemse grappen in. Zo vielen de namen van Moussa Aynan, Willemien Ruigrok en Jos Wienen.

delijker. Overigens zijn de spelers prachtig gekleed in commedia dell'arte stijl. De bakkerswinkel lijkt op een poppenkast. Helemaal goed, want het is een poppenkastachtig stuk doorspekt met woordgrappen. De combi tussen middeleeuwse moraal en actualiteit en het groteske spel valt zeer in de smaak bij het publiek.

Vervaarlijke bakkersvrouw

Traditioneel is het Frans Loenenhofje op Open Monumentenzaterdag het decor van een vrolijk toneelstuk. Aandachtig toeschouwer is Marijke van Schaik. Het boek van Van de Hulst stond in haar jeugd in de boekenkast. Marijke heeft het boek zelfs mee. 'Als kind was ik bang voor de bakkersvrouw,' vertelt zij. Inderdaad, die ziet er op de plaatjes nogal vervaarlijk uit.

In het stuk oogt de bakkersvrouw met haar dikke wangen – elke speler draagt een masker – een stuk vrien-

Letterlievende vereniging

Regent Wil van Schaik lokt op zijn banjo, samen met Jozef en Tineke Vlaar, met muziek de dagjesmensen het hofje in. Wil: 'We doen dit al dertig jaar. Dit keer sluit het prachtig aan op het thema 'Plekken van plezier'. Joke van Muiswinkel, J.J. Cremerlid van het eerste uur, herinnert zich dat de klucht van de Soete Suickerbol het eerste stuk was dat De letterlievende vereniging J.J. Cremer ooit in het hofje heeft opgevoerd. Haar man speelde destijds de bakker en zij de bakkersvrouw.

Sinds 1 januari 2019 is Gerben Nelemans regent van het Frans Loenenhofje. Onderhoud is zijn terrein. Nelemans: 'Op basis van het rapport van de Monumentenwacht is er een onderhoudsplan gemaakt. Dit

jaar is al het zinkwerk nagekeken. De loodgieter heeft enkele regenpijpen vervangen, en die voorzien van bladvangsers. Ook hebben we al het houtwerk laten schilderen.

Landelijk bijeenkomst

Via de Stichting Landelijk Hofjesberaad (LHB) staan de besturen van de Haarlemse Hofjes in contact met hofjesbesturen in de rest van het land. In oktober vond in Haarlem de najaarsvergadering van het LHB plaats.

En wel op een bijzondere plek, de Kathedrale Basiliek St. Bavo. Burge-meester en historicus Jos Wienen, die de bijeenkomst opende, vertelde vol trots over het hofjesleven. Hij liet de loftrompet schallen over de werkzaamheden die de regenten/bestuurders gedurende een vaak lange periode, onbetaald uitvoeren in het belang van het sociale hofjesleven.

Zonnepanelen

Erna volgde een inleiding van Solar Green Point over het plaatsen van zonnepanelen op agrarische gronden. LHB-Organisator Jan Willemink: 'Sommige hofjesbesturen bezitten agrarische grond, vandaar dit idee om op weinig doelmatige landbouwgrond zonnepanelen te zetten.'

Ook rijksmonumenten zullen de komende tientallen jaren mee moeten werken aan CO² reductie. Dat kan op vele manieren. Eén daarvan is het plaatsen van zonnepanelen op afstand. Zo hoeft er in de hofjes niet verbouwd te worden en doen ze toch mee aan klimaatverbetering. Om dat te realiseren dient de

Klimaatverbetering via hofjes?

overheid de postcoderegeling te laten vervallen. Die regeling houdt in dat stroom daar wordt afgezet waar deze wordt geproduceerd. Hierover wordt met het ministerie van OCW gesproken. Na de bijeenkomst hebben vijf hofjesbesturen die grond beschikbaar hebben, zich aangemeld.

> De Haarlemse regenten Gonda Koster, Taetske van Dijk en Jan Willemink

'Klim naar het licht'

Na de lunch hield Wim Eggenkamp, voorzitter van de stichting Kathedrale Basiliek Sint Bavo, een bevlogen verhaal over de renovatie. Vervolgens klonk het gezelschap naar de inmiddels weer afgebroken luchtbrug tussen de twee torens en genoot van het spectaculaire uitzicht. Daarna was er een rondleiding door de kathedraal.

Bij de oprichting van het LHB in 1997 waren 21 hofjes betrokken. Inmiddels is het aantal aangesloten hofjeseigenaren gestegen tot meer dan honderd. Zij hebben samen 140 hofjes met ruim 3000 huisjes in bezit.

Opname Hofjesfilm in Waalse Kerk

Fien Rietdijk met Renske Straatsma tijdens de opname van de Hofjesfilm, gemaakt voor de expositie 'Vitaal Wonen' in het ABC Architectuurcentrum.

Fien: 'Zo'n bedstee is klein hoor, vroeger sliepen ze zittend! En dan krijg je de opdracht om te spelen dat je dood gaat...' De bedsteescène is opgenomen in de Waalse kerk. De film is ook te zien via www.haarlemse-hofjes-krant.nl

'Hofjessmid' Ron Felix gestopt

Na ruim veertig jaar is smid Ron Felix gestopt. Smederij Felix, die wordt voortgezet door neef Frans Felix en diens zoon Martin Felix, verhuist van de vertrouwde plek aan de Wagenweg naar de Waalderpolder.

Ron, die in 1974 begon, leerde het vak van zijn vader Tinus. Hij deed veel restauratiewerk in hofjes. In 1976 werd het complete hek van het Hofje van Oorschot gerestaureerd. Weggeroeste delen als sierletters en krullen werden opnieuw gesmeed en teruggezet. Hij smeedde muurankers en trekstangen voor 'wijkende' muren, onderdelen van lantaarns en zwengels van pompen. Ron Felix: 'In het Teylers Hofje heb ik nog de gebeeldhouwde timpaan met trekstangen aan de dakspanten vastgezet. Ik liep

toen met mijn lasapparaat in de goot. Hoogtevrees? Jazeker! De remedie: niet denken, maar doen.

Spaarnestad bezongen tijdens Kerstmarkt

Vele honderden Kerstmarkt-gangers werden op zaterdag 7 december in Hofje In den Groenen Tuin verrast op een ode aan Haarlem.

Die ode getiteld 'Haarlem stad' werd gezongen door tweederde van het trio Bijlsma²Hooglugt, de pianist ontbrak. 'En ik bekijk die mooie gevels, door het voorgeslacht gebracht. Ja dan denk ik bij mezelf, wat is dat toch machtig schoon.

En dan prijs ik mij gelukkig dat ik in de Spaarnestad woon', zongen Michaëla Bijlsma en Lolita Hooglugt. Michaëla: 'Het is een gedicht van J.J. Philippo, ooit door mijn opa uitgeknipt en bewaard. Mijn vader Teke Bijlsma heeft dit op muziek gezet. Vooral de Haarlemmers waren onder de indruk en het er zeer mee eens. Een gedicht uit het hart.'

> Rechts op de foto: Michaëla's hofgenoot Kirsten Kabbe Ytterbø.

Kostelijk boekje

Vijftig jaar geleden werd het hofje op de huidige locatie in gebruik genomen. Willem Brand schreef daarom, op verzoek van de bewoonsters, het boekje *Wij zijn Codde en Van Beresteyn*. Hofjeskenner Wim Cerutti: "Verpakt in de vorm van achtentwintig korte verhalen en veel foto's, ontdekken we een heel netwerk van onderlinge contacten en activiteiten. Zo komen we dicht bij de kern van het hofje als woonvorm en wat een hofje met mensen kan doen. 'We wonen hier in een paradijsje', aldus een bewoonster. Een kostelijk boekje." Het boekje *Wij zijn Codde en Van Beresteyn* is voor € 7,95 te koop bij boekhandel De Vries.

Hofjestuin met 'n nieuwe twist

Het Hofje van Heijthuijsen zoekt een prettige man/vrouw die het een uitdaging vindt om te helpen onze hofjestuin nieuw leven in te blazen. Iemand met verstand van en ervaring met tuinieren, om samen met bewoners het idee dat er ligt verder vorm te geven.

De hofje ligt tegenover de Haarlemmerhout in Haarlem. Het is gesticht in 1650 door textielkoopman Willem van Heijthuijsen. Het is het enige Haarlemse hofje dat in de Gouden Eeuw buiten de stadsmuren is gebouwd. Er zijn negen huisjes, waar zowel mannen als vrouwen wonen. Het hofje wordt beheerd door een stichting waarbij vier

regenten het bestuur vormen, op vrijwillige basis.

De tuincommissie bestaat uit drie bewoners en een regent (bestuurslid). De sfeer onderling is informeel. Het doel is om een tuin te creëren waar zowel bewoners als bezoekers van kunnen genieten.

Je reactie kun je sturen naar: info@willemvanheijthuijsen.nl

Waar is deze gevelsteen?

Gevelsteen De Hoop vertelt niet het verhaal van een Haarlems pand. Jan van Os liet de wees worden steen uit de Leidsestraat in Amsterdam in 1928 op een drukke handels- en horecaplek in het centrum plaatsen. Inspiratie voor de 17de-eeuwse steenhouwer was een prent van Theodor Matham (1605-1676). Je zal maar Catootje heten, dan weet je het wel.

PRIJSVRAAG

Stuur uw reactie naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl en maak kans op een waardebon van € 15.

Vele goede inzendingen betreffende de gevelsteen 'korenzolders'. Die bevindt zich aan de Kinderhuisvest/hoek Magdalenastraat. De winnaar is Hans Engelse.

Muijs

Om niets te vergeten!

Open: ma. t/m vr. van 9.00-18.00 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
Gedempte Oude Gracht 108
Haarlem, Tel: 023 5315513
www.muyskantoor.nl

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse
Hofjeskrant

GRATIS
meenemen!

Haarlem: DekaMarkt Rijksweg 283, Rijksweg 40-42, Anthony Fokkerlaan, Eksterlaan, Meester Cornelisstraat, Schalkwijkstraat, Gedempte Oude Gracht, Amsterdamstraat, Prinses Beatrixplein, Oranjeboomstraat, Ramplaan en Floridaplein. VOMAR Da Vinciplein, Stephensonstraat en Paul Krugerkade. JUMBO Engelenburg. PLUS Rijksweg 283 en de Coop Stuyvesantplein. AH Floridaplein, Marsmanplein, Soendaplein, Drossesstraat, Westergracht, Grote Houtstraat, Kruisstraat en Spoorwegstraat. VVV, Noord-Hollands Archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Cadeau, DEKATUIN. Bibliotheken Gasthuisstraat, Planetenlaan en Leonard Springerlaan. Heemstede: VOMAR Binnenweg, AH Blekersvaartweg, SPAR Te Winkelhof en PRIMERA De Pijp Raadhuisstraat, Bibliotheek Julianaplein. Bloemendaal: AH en Papyrus Bloemendaalseweg.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl
De Haarlemse Hofjeskrant wordt financieel gesteund door Hofje Codde & Van Beresteyn, Hofje In den Groenen Tuin en diverse fondsen.

Oplage: 7.500
Redactie: Willem Brand
Eindredactie: Paula Willems
Vormgeving: Kees Reniers
HHK 40 verschijnt mei 2020